

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΩΝ

Ο θεσμός τών γελωτοποιών εἶνε παμπάλαιος. Ὁ παλαιότερος γνωστός γελωτοποιός ἀναφέρεται ἀπὸ τὴν ἀρχαία μυθολογία. Γιατὶ τὸ ἄλλο ἦσαν ὁ Μῶμος, παρὰ ἕνας... Ριγολέτος τοῦ Διός, ποὺ διεσκεδάζε με τὸς διαφόρους πολιτισμοὺς τοῦ τῶς Θεοῦ τοῦ Ὀλύμπου;

Οἱ πλοῖοι ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας, καθὼς, ἄλλως τε, καὶ ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους, στὰ ἐπίσημα γεωμάτα τους εἶχαν πάντοτε διαφόρους παρασίτους καὶ γελωτοποιούς, γιὰ νὰ διασκεδάσουν με τ' ἀστεία τους τὴν ὁμήγυρι. Οἱ γελωποιοὶ ὅμως αὐτοὶ ἀνήκαν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, στὴν χειρότερα τάξι τῆς κοινωνίας καὶ γι' αὐτὸ κανένας δὲν τοὺς εἶχε σὲ ὄψληφι.

Μόλις κατὰ τὸν Μεσαίωνα ἄρχισαν νὰ ἀναφαίνονται οἱ πρῶτοι ἐπίσημοι τρόπον τινὰ γελωποιοὶ μισθοδοτούμενοι δηλαδὴ ἀπὸ τοὺς κυρίους τους καὶ ἐξασκοῦντες τὴν ἰδιότητά τους ὡς ἐπάγγελμα. Στὰ 449, ὁ Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Θεοδόσιος ὁ Νέος, ἔστειλε μιά πρεσβεία στὸν Ἀτίλλα, μεταξὺ δὲ τῶν προσώπων ποὺ ἀπάρτιζαν αὐτὴν τὴν πρεσβεία, συγκαταλεγόταν καὶ κάποιος γελωτοποιός. Ἡ αὐλὴ τοῦ Ἀτίλλα, μόλις ὁ γελωτοποιός ἄρχισε τὰ καμώματά του, ἔσκασε στὰ γέλια· μόνον ὁ τρομερὸς κατακτητὴς ἐκράτησε ὅλη τὴ σοβαρότητά του, μολοντὴ κ' αὐτὸς, κατὰ τὸν ἱστορικὸ Γκυζό, εἶχεν ἕνα μαῦρο «ἀρκλίνιο» γιὰ νὰ τὸν διασκεδάξῃ.

Ἡ συνήθεια τοῦ νὰ ἔχουν κοντὰ τους διαφόρους ἀνθρώπους ἔχοντας ὡς μόνον ἐπάγγελμα τὰ τοὺς διασκεδάσουν, «πλασαρίστηκε» στὴν Εὐρώπη, ἀπὸ τοὺς εὐγενεῖς πυργοδεσπότες τοῦ Μεσαίωνα. Οἱ πυργοδεσπότες αὐτοί, ζοῦσαν κλεισμένοι μέσα στοὺς πύργους τοὺς, σὰν φυλακισμένοι. Φίλους δὲν εἶχαν παρὰ μόνον ὄποτελεῖς. Οἱ ἰοθάβηοι τους ἦσαν ἔχθροι τους. Ἀπόλυτοι κύριοι τοῦ «τιμαρίου» τους, πάντα εἶχαν νὰ λύσουν κάποια διαφορά με τοὺς γειτόνους τους, καὶ τὸν περισσότερο καιρὸ τους τὸν περνοῦσαν πολέμωντας ἀναμεταξύ τους. Ὅταν βρισκόντουσαν πάλι μόνου ἀπομονωμένοι, μέσα στοὺς πύργους τους, ἐπλητταν. Γιὰ νὰ διασκεδάσουν λοιπὸν τὴν πληξί τους, ἀπεφάσισαν νὰ ἀναθέσουν σὲ μερικοὺς ἔξυπνους ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ τους νὰ τοὺς κάνουν νὰ γελᾶνε κάθε τόσο με τὰ πειράγματα καὶ τ' ἀστεία τους. Οἱ εὐγενεῖς ὅμως αὐτοὶ ἦσαν ἀπόλυτοι καὶ ἀγροῖκοι. Τ' ἀστεία τῶν γελωτοποιῶν ποῖων μορποῦσαν νὰ θέσουν τὴν ἐπιφάνειά τους. Γι' αὐτὸ, γιὰ νὰ μὴ χωρῇ καμιά παρεξήγησις, ἀποκάλεσαν τοὺς γελωτοποιούς «τρελλοὺς» καὶ τοὺς ὀπχρέωσαν νὰ φέρουν στωλές φασουλῶν... Κι' ἔτσι ἐδημιουργήθηκε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ γελωτοποιοῦ.

Οἱ περισσότεροι φυσικά «τρελλοὶ», ἔχοντας νὰ κάνουν με κυρίους ἄεστον καὶ ἀμόρφωτον, ἦσαν ἀναγκασμένοι νὰ κάνουν ἀστεία χονδροειδῆ καὶ πειράγματα χυδαῖα... Μερικὸ ὅμως ἀπ' αὐτοὺς ἀπεδείχθησαν ἀνθρώποι ἐξαιρετικὰ ἔξυπνοι καὶ μετὰ πολὺ καλὰ ἀσθημάτα.

Μέσα σὲ λίγα χρόνια, ὁ θεσμὸς τῶν γελωτοποιῶν κατέκτησεν ἔδαφος. Ὡς καὶ οἱ... ἐπίσκοποι ἀκόμη εἶχαν τοὺς γελωτοποιούς τους. Μολοντὴ ἡ σύνοδος τοῦ Παρισιοῦ τοῦ 1212 ἀπηγόρευσε στοὺς ἱερεῖς νὰ διατηροῦν γελωτοποιούς, κάποιος ἱστορικὸς τοῦ 1664 ἀναφέρει ὅτι ἀκόμη καὶ στὴν ἐποχὴ τοῦ οἱ ἱερωμένοι προτιμοῦσαν «νὰ γλεντᾶν μετὰ τοὺς γελωτοποιούς τους καὶ μετὰ διάφορες γυναικείες ὀπίπου διαγωγῆς» παρὰ νὰ μελετοῦν τὸ Εὐαγγέλιο!...

Ἀπὸ τοὺς περιφημότερους γελωτοποιούς μετὰ τοὺς ὁποίους ἀσχολήθηκε ἡ ἱστορία, ἀξίζει ν' ἀναφέρουμε μερικοὺς.

Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς ἦταν ὁ Γκονέλι, ὁ γελωτοποιός τοῦ Ἀλφόνσου, δουκὸς τοῦ Φερράρε, ποὺ διεσκεδάσε καὶ τὸν Τάσσο.

Ἄλλος διάσημος γελωτοποιός ἦταν ὁ Τιβερινὸς ντὲ Σαιν Λεζιέ, «τρελλὸς» τοῦ Καρόλου 5ου τῆς Γαλλίας, ὁ ὁποῖος τὸν ἀγαποῦσε τόσο, ὥστε ὅταν πέθανε τοῦ ἀνήγειρε μεγαλοπρεπέστατο καὶ πολυτελέστατο μνημεῖο στὴν Ἐκκλησίᾳ τοῦ Σαιν-Μπριε ντὲ Σανλί.

Περίφημος ἐπίσης γιὰ τίς ἐξυπνάδες του ἦταν ὁ Μπρουσκέ, ὁ ὁποῖος ἐχρητίσθη διαδοχικὰ γελωτοποιὸς τῶν βασιλέων Ἐρρίκου 2ου, Φραγκίσκου 2ου καὶ Καρόλου 9ου τῆς Γαλλίας. Ὁ Μπρουσκέ αὐτὸς ἀν καὶ κακοφτιασμένος σὲ καταπληκτικὸ βαθμὸ, ἐν τούτοις ἦταν παντρεμένος! Κάποτε ἡ βασίλισσα θέλησε νὰ γνωρίσῃ τὴν γυναικὰ τοῦ γελωτοποιοῦ τῆς, γιὰ τὴν ὁποία τῆς εἶχαν πῆ ὅτι ὑπερβίβαινε στὴν ἀσχημία ὡς καὶ αὐτὸν τὸν ἄνδρα τῆς! Διέταξε, λοιπὸν τὸν Μπρουσκέ, τὴν ἐπομένη μέρα, ποὺ τυχάνε νὰ εἶνε μέρα ἐπισημοῦ δεξιῶσος, νὰ τῆς τὴν φέρῃ.

Τὴν ἐπομένη, πράγματι ὁ Μπρουσκέ ἔξετελεσε τὴν ἐντολὴ τῆς κυρίας του. Τὴν ὠριμένην ὥρα, ἐμφανίσθηκε στὸ παλάτι, φορώντας τὰ «γαμπριάτικα» του ρουχὰ καὶ κρατώντας ἀπ' τὸ χέρι τὴν γυναικὰ του, ποὺ φοροῦσε κ' αὐτὴ τὸ φόρεμα τοῦ γάμου τῆς! Οἱ αἰλικκοὶ ὅταν εἶδαν νὰ μπαῖν τὸ ἐξαφηνικὸ αὐτὸ ζευγάρυ, ἔσκασαν στὰ γέλια. Σημειώστε ὅτι ὁ Μπρουσκέ, εἶχε εἰδοποιήσει ἀπὸ πρὶν τὴν βασίλισσα ὅτι ἡ γυναικὰ του εἶχε τὸ ἐλάττωμα νὰ εἶνε θεόκουρη! κ' ἐτι ἔπρεπε νὰ τῆς φωνάξῃ κανεῖς πολὺ δυνατὰ γιὰ ν' ἀκούσῃ. Τὸ ἴδιο εἶχε πῆ ἰδιαιτέρως καὶ τὴν γυναικὰ του γιὰ τὴν βασίλισσα.

Φαντάζεσθε λοιπὸν τὸ τί ἐπηκολούθησε ἔπειτα ἡ διὰ γυναικείας ἄρχισαν νὰ... συζητοῦν, νὰ ὀρώνταν μάλλον, μεταξὺ τους!...

Περίφημος ἐπίσης γιὰ τὰ τοιμηρὰ πειράγματα του καὶ τὴν ἐλευθεροστομία του ἦταν καὶ ὁ Ἀντζελό, ὁ γελωτοποιός τοῦ Λουδοβίκου τοῦ 11ου.

Ὁ γελωτοποιός αὐτὸς ἦταν ἐξυπνότερος, καὶ κὰ τάρθωσε, κολακεύοντας τοὺς μὲν καὶ πειράζοντας τοὺς ἄλλους, νὰ μαζέψῃ τὴν τεράστια γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη περιουσία τῶν 25.000 σκούδων. Στὸ τέλος ὅμως ἡ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΩΝ

προσβολές που έκαμε στους εύγενείς και τὰ πειράγματά του, τὸν ἔκαμαν ἀνυπόφορο και τὸν ἔβωξαν ἀπὸ τὸ παλάτι. Μαζὺ μ' αὐτὸν δὲ ἐτελείωσε και ὁ θεσμὸς τῶν γελωτοποιῶν στὴν βασιλικὴ Αὐλὴ τῆς Γαλλίας.

Γιὰ νὰ λάβετε μιὰ ἰδέα τῆς ἐλευθεροστομίας τοῦ 'Αντζελό, ἀρκεῖ τὸ ἔξῃς ἀνέκδοτο :

Μιὰ μέρα, σ' ἕνα ἐπίσημο ἀνακτορικό δεῖπνο, μπῆκε μέσα στὴν αἴθουσα ὅπου ἐτρώγαν ὁ βασιλεὺς, ἡ βασίλισσα και πολλοὶ ἄλλοι αὐλικοί, ὁ κόμης ντὲ Νοζάν περίφημος αὐλοκόλας και ἐνοουόμενος τοῦ βασιλέως — "Ἐλα, βρὲ ἀδελφέ!... τοῦ φώναξε μάλιστα τὸν εἶπε ὁ 'Αντζελό. Βαρῆθηκα νᾶμαι μονάχος μου! Τώρα του λάχουνο θῆμαστε δυὸ γιὰ νὰ τοὺς κάνουμε νὰ γελᾶνε!..

Ὁ Μπρουκέ, τὸν ὅποιον ἀναφέραμε προηγουμένως, κάθε ἄλλο ἦταν παρά τρελλός... Ἦταν Προβηγκιανός, τὴν καριέρα του δὲ τὴν εἶχε ἀρχίσει ὡς δικηγόρος. Κάποτε ἤρθε στὸ Παρίσι γιὰ κάποια ὑπόθεσι τοῦ ποὺ βρισκότανε στὰ δικαστήρια. Ἐκεῖ ἔμεινε ἐπὶ τρεῖς μῆνες, χωρὶς νὰ καταφέρῃ τίποτα. Ἀπελπισμένος στὸ τέλος ἀπὸ τὴν γραφειοκρατία, ἐπεφάσισε νὰ τὸ ρίξη στὸ ἀστεῖο και νὰ ἐπιχειρήσῃ μὲ διαφόρους παλητατισμούς νὰ ἐπισύρῃ τὴν εὐνοῖαν τῶν δικαστῶν. Καί-πράγματι, μὲ τὴν μέθοδο αὐτὴ κατάφερε μέσα σὲ λίγες μέρες νὰ δοθῇ μιὰ εὐχάριστη λύσις στὴν ὑπόθεσι τοῦ. "Υστερ' ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία αὐτὴ ἀπεφάσισε ν' ἀφίση κατὰ μέρος τὴν σοβαρότητα και τὸ δικηγοριλῆει, και νὰ γίνῃ γελωτοποιός ἐξ ἐπαγγέλματος.

Διασημότερος ὅμως ἀπ' ὅλους τοὺς γελωτοποιούς ποὺ ἀναφέραμε, ὑπῆρξε ὁ Τριβουλέττος, ὁ γελωτοποιός Φραγκίσκου τοῦ Α', ὁ ὅποιος ἐνέπνευσε τὸν Οὐγκὼ νὰ γράψῃ τὸ βῆμα του «Ὁ βασιλεὺς διασκεδάζει» και τὸν Βέρβι τὸ πασίγνωστο μελόδραμά του «Ριγολέττος».

Ὁ Τριβουλέττος ἦταν ἐξυμνάτατος. Κάθε του λέξις ἦταν ἕνα καλαμπούρι ἢ ἕνα κωστικό πείραγμα. Δέν σεβόταν οὔτε τὸν θῖο τὸν βασιλέα.

Κάποτε ἐκυκλοφόρησε ἡ εἰδησις ὅτι ὁ Κάρολος ὁ 5ος, θέλοντας νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐναντίον τῶν Κάτω—Χωρῶν, ἐσχεδίαζε νὰ περάσῃ ἀπὸ τὴν Γαλλία, παραβιάζοντας ἐτσι τὴν ουδετερότητα τῆς.

"Ὅταν ἔμαθε τὴν εἰδηση αὐτὴ, ὁ Τριβουλέττος εἶπεν ειρωνικά :

— "Ἄν ὁ Κάρολος κάμῃ πράγματι τέτοιο πᾶγμα, τότε δέν μένει παρά νὰ τοῦ προσφέρω τὸν... σκούφο μου! (Ὁ «σκούφος» τῶν «τρελλῶν» ἦταν, σημειώστε, τὸ ἔμβλημα τῆς ἀλαβομαρᾶς τους).

Ὁ βασιλεὺς, ὁ ὅποιος ἄκουσε τὰ λόγια τοῦ γελωτοποιοῦ του, τοῦ εἶπε τότε :

— Καί ἂν ἐγὼ τοῦ ἐπιτρέψω νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ ἔσβαός μας;

— Τότε... ἀπήνηεν ὁ Τριβουλέττος, θά τὸν πάρω πίσω τὸν σκούφο μου, γιὰ νὰ... τὸν προσφέρω στὴν Μεγολοιότητά Σας!

Καθὼς βλέπετε, οἱ γελωποιοὶ εἶχαν πολλές φορές περισσότερη ἰσχύ ἀπὸ τοὺς αὐλοκόλας

Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ